

Takács Miklós

ADY, A KORAI RILKE ÉS
AZ „ISTENES VERS”

Debreceni Egyetemi Kiadó
Debrecen University Press
2011

TARTALOM

Köszönetnyilvánítás	9
I. A VALLÁSI ÉS ESZTÉTIKAI TAPASZTALAT	
ELMÉLETI HÁTTERÉRŐL	11
1. A líratörténeti szituáció.....	18
II. HANG(SZÍN) ÉS HANG(TEST) – A látás és hallás	
metaforái Ady és Rilke néhány „istenes versében”	23
1. A numinózus tapasztalata.....	26
2. Kontextus és téma mint Ady és Rilke szövegeinek összehasonlítási alapjai	32
3. A sötétség szívében (<i>Az éjszakai Isten és a Der Name ist uns wie ein Licht...</i>) kezdetű vers	39
4. Az artikulálatlan és artikulált hang között (<i>Könyörgés egy kacagásért és a Dein allererstes Wort war: Licht...</i>) kezdetű vers	47
5. A szinesztézia és a szójáték mint „testnyelv” (<i>Köszönöm, köszönöm, köszönöm és a Du kommst und gehst...</i>) kezdetű vers	55
III. KÁIN NYELVE, ÁBEL SZÓTLANSÁGA – A mítosz	
mint a numinózus értelmezési kerete Rainer Maria Rilke	
<i>Der blasse Abelknabe spricht</i> és Ady Endre	
<i>Kain megölte Ábelt</i> című versében	65
1. A nemlétből a lét felé (Rilke: <i>Der blasse Abelknabe spricht</i>).....	67
2. Két modalitás, két arc (Ady Endre: <i>Kain megölte Ábelt</i>).....	81

3. A byroni minta mellett és ellen (Ady és Rilke Káin–Ábel-verse és a mítosz értelmezéstörténete)	100
4. Káin nyelve, Ábel szótlansága (A bibliai Káin–Ábel- történet újraértése az eddigi olvasási tapasztalatok horizontjából)	106
5. A mítosz mint az egyetlen elfogadott közvetítő (A mitikus és numinózus kapcsolata)	115
IV. HÁRMAS DIALOGICITÁS: a beszédhelyzet, az olvasás és az intertextualitás mint párbeszéd	
1. A dialogicitás első szintje: a beszédhelyzet	121
2. A dialogicitás második szintje: a megértés és a líra dialogikussága	129
3. A dialogicitás harmadik szintje: a bahtyini dialogizmus elágazásai, az intertextualitás és a líra monologikusságának kérdése.....	135
4. Megszólítás és megelőzőttség (Ady Endre: » <i>Te előtted volt</i> «).....	141
5. A magvető és az arató: az Istennel való kommunikáció dilemmái Rilke <i>Ich war bei den</i> <i>ältesten Mönchen...</i> kezdetű versében	148
V. VERBI SILENTIS MUTA MATER – Mária mint a transzcendens Másik a <i>Krisztus születése</i> (<i>Mária élete</i> , 1912) és <i>A pócsi Mária</i> című versekben	
1. Az angyal-perspektíva: a megszólítás mint transzcendens pozíció (Rilke: <i>Geburt Christi</i>)	172
2. Csatlakozás a kórushoz: a transzcendens Másik megszólításának konvenciói (Ady: <i>A pócsi Mária</i>).....	179
VI. AZ IDÉZŐJEL MAGYARÁZATA: az „istenes vers” műfajának rekanonizációja a kilencvenes évek magyar könyvkiadásában	
VII. KITEKINTÉS: a további kutatás lehetséges irányai.....	207
Bibliográfia.....	209